

УДК 811.161.2'373.2

З. О. Купчинська

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

Львівського національного університету ім. І. Франка

e-mail: kupchynska@gmail.com

ДЕАНТРОПОНІМНА АРХАЇЧНА ОЙКОНІМІЯ УКРАЇНИ: ВІДКОМПОЗИТИ

*Статтю присвячено дослідженняю відкомпозитної ойконімії України, яка представлена в основному кількома загальнослов'янськими типами (посесивні назви (на *-jь-, *-iń, *oń/-euv), патронімічні назви (на *-ińji), відродинні назви (на *-i). Виокремлення давніх антропонімів із архаїчної ойконімії — методично складне завдання. Антропонімний матеріал, що прихований в ойконімії, свідчать про давність таких онімних утворень, спільне слов'янське походження більшості з них, про загальнослов'янські тенденції у назвотворенні, про спільні ареали не тільки ойконімії, але й антропонімії.*

Ключові слова: деантропонімна ойконімія, загальнослов'янські типи ойконімів, відкомпозити, антропонімія.

В архаїчній ойконімії України приховано значний пласт антропонімного фактажу, який у «чистому» вигляді не зберігся, однак є цінним для ономастів. Антропонімія, яку можна виокремити з архаїчної ойконімії, залишається недослідженою. Потреба в таких студіях однозначна, бо ці оніми свідчать про їх давність, споріднене слов'янське походження, про загальнослов'янські тенденції в назвотворенні, про спільні ареали ойконімії та антропонімії. У статті зосередимо увагу на відкомпозитних архаїчних типах ойконімів України.

Деантропонімна ойконімія України представлена в основному у посередниках (на *-jь-, *-iń, *oń/-euv), патронімічних (на *-ińji) та відродинних (на *-i) назвах. Ми фрагментарно спостерігаємо антропонімікон і в інших типах ойконімів, однак масово власні назви людей представлені в тих географічних назвах, які виникли за відповідних суспільно-історичних умов, коли для людини основним у назві поселення було увіковічнити власника, засновника, нашадків родона-чальника, голову родини (роду) тощо.

Посесиви та патронімні назви належить до найдавніших слов'янських типів, які досягли найбільшої своєї продуктивності у ранній спільнослов'янських період. Це в першу чергу стосується ойконімів на **-i̥j* та **-j̥-*. Розвиток цих назв безпосередньо пов'язаний спільними для всіх слов'ян антропонімами. Їх поява обумовлена функціонуванням осередків і центрів родових общин [1: 49], які володіли великими земельними багатствами [2:111–112], відповідно відомих (чи багатих, наприклад, вождів чи князів) називали іменами-композитами, що і лягли в основу назв найдавніших поселень. Саме родові общини дали поштовх спочатку до розвитку колективної, а потім і до приватної власності, що й слугувало активізації формування ойконімів цих типів. Сьогодні таких назв не так багато, порівняно, наприклад, з іншими ізосемантичними суфіксами (**-i̥nъ*, **oύv/-eύv*), однак фонетично спотворених часом фрагментів цих назв залишилося чимало, що і свідчить про їхню давність, тим паче, що таке явище спостерігається на території всієї Славії. Варто пам'ятати й про те, що після спаду активного творення імен-композитів та їх скорочених і ускладнених афіксами форм, патронімні ойконіми, посесиви, зокрема назви на **-j̥-*, функціонували на базі відапелятивних та християнських імен. Географічні назви на **-i̥nъ*, **oύv/-eύv*, що масово з'явилися на слов'янській території після часткового спаду продуктивності назв на **-j̥-*, містять в основному давні композитні елементи, ускладнені афіксами. Що стосується відродинних назв (на **-i*), то продуктивними вони стали значно пізніше, тому відкомпозити як твірні основи з'явилися в них опосередковано, через посередництво уже сформованої власної назви людини. Стосовно інших типів архаїчних ойконімів (**-ьskъ*, **-ьn*, **-anu*), то вони за свою суттю не пов'язані із приватною власністю, — відповідно з іменем людини. Частково спостерігаємо композити у плюративах на **-anu*, при чому в переважній більшості ці назви межують із відродинними. В ойконімах на **-ьskъ*, **-ьn* пізнього періоду маємо чимало засвідчень від композитних елементів, однак ніякого зв'язку із давніми складеними іменами вони не можуть мати, хіба що опосередковано.

Про архаїчність ойконімів свідчать їх твірні основи. Традиційно вважаються найдавнішими ті, які містять спільнослов'янські корені, що були у складі композитних імен. Ці імена репрезентовані у всіх слов'янських мовах і на різних онімних рівнях, особливо це яскра-

во проявляється в антропонімії, бо саме власні назви стали твірними основами в архайчній ойконімії України. Виокремлено такі корені відкомпозитних імен:

***Ber // Br(a)** < пsl. *bъratи*, *bега* < iε. * *bher* — носити, приносити (ЕСУМ I, 247–249). Композити: *Beridrag*, *Berislav*, *Nebera*, *Sbramir*, *Sbraslav* (Sv., 69–71). Ойконімія: *Берлін* (Berlin, Berlyn); Лв., Бродівський, Язлівчицька сільрада; **2011**, ЕД УАТУ; **1931**, ЛШ, 17; **1893**, SORG, 41; **1819–1820**, ЦДІАЛ, XX, оп. XVIII, 11; **1786**, ЗРКЛУ, X-8; **1785–1788**, ЦДІАЛ, XIX, оп. XVIII, 21; **XVII–XVIII ст.**, Скочиляс, 362; **1649**, Ж, V, 30; **1515**, ŽDz, XVIII, I, 157; **1471**, AGZ, XV, 128 (далі будемо вказувати лише географічну назву та її першу фіксацію в джерелах) < антр. Берла. *Берлінъ*; Луцьк — Олика; **1649** < антр. Берла. *Berylyw*; Галичина; **1583** < антр. Берило. *Бранів*; Рв.; **1580** < антр. Бран. *Бранкованове*; Од., **1897** < антр. Бранкован. *Браньковъ*; Єлисаветградський у.; **1917** < антр. Бранько. *Branicze*; Львів — Галичина; **1374** < антр. Бранець. *Branicze*; Львів; **1374** < антр. Браниця//Бранець. *Бранни*; Вл.; **1569** < антр. Бран. *Berkowice*; Рівне — Млинів — належало до с. Муравиці; **1784** < берковичі < антр. Берков(ич). *Бирине*; Чрг., **XVI ст.** *Биринъ*; Київ — Вінниця; **1471** < антр. Бира. *Биркина*; Єлисаветградський у.; **1917** < антр. Бирка. Пор., *Берковський*; Овруцький у.; **1911**.

***Byt** < пsl. *byti* (ЕСУМ I, 187–188, 309). Композити: *Radobyт*, *Chotěbyт* (Sv., 72), *Drohobыт* (Mal., 74). Ойконімія: *Битакове Озеро*; Пл.; **2011** < антр. Битак. *Битків*; І-Фр.; **1390** < антр. Битко.

***Blag** < пsl. * *bolgo* — благо, добро, щастя (ЕСУМ I, 203). Композити: *Blagomir*, *Blaćimir* (Sv., 69). Ойконімія: *Благосве*; Од., **1929**. *Благосве*; Од.; **1923**. *Благосве*; Од.; **1914** < антр. Благой. *Блажів*; Лв., **1491**. *Блажове*; Рв.; **1600** < антр. Благ//Блаж. Пор., *Благодатне//Благодатний* (понад 40 одиниць). *Благословенна*; Дн.; **2011**. *Благословенное*; Одеський у.; **1917**. *Благовіщенская*; Золотоніський у.; **1904**. *Благовіщенське*; Зп.; **1946**. *Благовіщенський*; Хрс., **1946**. *Блажівська Воля*; Підбуж — Самбірський округ; **1849**, **1848**, **1826**.

***Blud** — блудити < пsl. *blädfъ*, *bläditi* — блудити (ЕСУМ I, 212). Композити: *Problud* (Sv., 69). Ойконімія: *Блудів*; Вл., **1413**. *Блудів*; Рв., **1545**. *Блудовъ*; Острозький у.; **1911** < антр. Блуд. *Блудше*; Чрг.; **1700** < антр. Блудець?.

***Boh** < пsl. *вогъ* — споріднене з д. інд. *bhbgah* — наділяючий, по-датель, пан, владика (ЕСУМ I, 219). Композити: *Bogdal*, *Bohuchval*,

Bohomil, Bohural, Bohuslav, Bohovlad, Svojboh (Sv., 70; Mal., 66–67). Ойконімія: **Богаковъ**; Брацлав; 1765 < антр. Богак. **Богаревъ**; Хорольський у.; 1904 < антр. Богар. **Богатыренковъ**; Гадяцький у.; 1904 < антр. Богатиренко. **Богаткевичевъ**; Роменський у.; 1904 < антр. Богаткевич. **Богачева**; Тираспольський у.; 1917. **Богачево**; Сквира; 1917. **Богачевъ**; Бердичів; 1917 < антр. Богач. **Богданів**; Рв.; 1946. **Богданів**; Жт., 1628. **Богданов**, Переяслав; 1666. **Богданове**; Кр.; 2011. **Богданове**; Хрк.; 1923. **Богданове**; Чрг., 1799–1801. **Богданове Перше**; Од.; 1838. **Богдановъ**; Роменський у.; 1904. **Богдановъ**; Житомирський у.; 1911. **Богдановъ**; Житомирський у.; 1911 < антр. Богдан. **Богданцевыхъ**; Єлисаветградський у.; 1917. **Богданцовъ**; Зіньківський у.; 1904 < антр. Богданець. **Богдашів**; Рв., 1507 < антр. Богдаш. **Богнатове**; Од., 1825 < антр. Богнат. **Богодарове**; Хрк., 1923 < антр. Богодар. **Богодухів**; Хрк., 1670 < антр. Богодух. **Богомазів**; См.; 1946 < антр. Богомаз. **Богомилів**; Вл., 1911 < антр. Богомил. **Богомолова**; Одеський у.; 1917 < антр. Богомол. **Bohrynow**; Київ — Фастів; 1552 < антр. Богрин. **Богунове**; Од.; 1936. **Богунове**; Чрк.; 2011. **Богуновъ**; Хорольський у.; 1904 < антр. Богун. **Богушів**; См.; 1904. **Богушовъ**; Поділля — Брацлав; 1604 < антр. Богуш. **Богушкова Слободка**; Золотоніський у.; 1904. **Богушковъ**; Хорольський у.; II пол.XVІІст < антр. Богушко. **Божиків**; Тр.; 1476 < антр. Божик. **Божів**; Вл.; 1459 < антр. Бог. **Божкове**; Пл.; 2011. **Божково**; Млинів; 1765. **Божковъ**; Житомирський у.; 1911 < антр. Божко. **Богданни**; Кв.; 1775. **Богдани**; Чрг.; 1799–1801. **Богдани**; Чрк.; 1781. **Богданы**; Зіньківський у.; 1904 < антр. Богдан. **Богозаны**; Волинь — Володимир; 1765 < антр. Богозан. **Богуслав**; Дн.; 1946. **Богуславъ**; Кв.; 1195 < антр. Богуслав. **Bohusze**; Київ — Брацлав; 1567 < антр. Богус//Богуш. **Bohowityn**; Жидачів — Львів, 1651 < антр. Боговіт. **Bohorodyszun**; Отиня; 1893. **Богородичин**; I-Фр.; 1649 < антр. Богородиця. **Богошинъ**; Березно — Луцьк; 1683 < антр. Богоха//Богоша. **Богутин**; Лв.; 1476. **Bohutyn**; біля Поморян; 1785–1788 < антр. Богута. **Пор.**, **Богородчани**; I-Фр.; 1441. **Богородчани Старі**; XVII–XVIII ст. **Боговичи**; Овруцький; 1838–1848. **Богородичная**; Константиноградський у.; 1904. **Богородичне**; Дц.; 1946. **Богородичне**; Хрк.; 1946. **Богородичной церк.**; Ново-градволинський у.; 1911. **Богданівське**; Зп.; 1946. **Богданівське**; Мк.; 1946. **Богданівське**; Чрк.; 1946. **Богданівський**; Дн.; 1946. **Богданівський**; Дн.; 1946. **Богданівський**; Дн.; 1946. **Богдановский**; Козелецький пов.; 1799–1801. **Боговицкое**; Стародуб — Шептаківська сотня; 1706. **Бого-**

дарівський; Бр.; 1946. *Богодуховский*; Сосницький пов.; 1799–1801. *Богодуховской*; Золотоніський пов.; 1787. *Богокутской*; Глухівський пов.; 1799–1801. *Боголюбский*; Вл.; 1946. *Богородицкая*; Сосницький пов.; 1799–1801. *Богородицкая*; Херсонський у.; 1917. *Богородицкое*; Стародуб — Лышицкая волость, на р. Вепрінкѣ; I пол. XVIII ст. *Богородицкое*; Топальська сотня; XVI–XVIII ст. *Богородицька*; Новоміської сотні; 1779–1781. *Богородицьке*; Лг.; 1863. *Богородицьке*; Мк.; 1917. *Богородицьке*; Седнівської сотні; 1779–1781. *Богочанской*; Миргородський пов., 1787. *Богоявленскъ*; Херсонська губ., Александрійський у.; 1794. *Богоявленскъ*; Херсонський у.; 1917. *Богоявленские*; Херсонський у.; 1917. *Богунское*; Тираспольський у.; 1917. *Богуславский*; Бр.; 1946. *Богушевский*; Прилуцький пов.; 1799–1801. *Богушівська Мар'янівка*; Вл.; 2011.

**Bolv* < псл. *bołb*, *boleti* — хворий, хворіти (ЕСУМ I, 199). Трубачов О. М. пов’язує цей корінь із стсл. болич, більший < іє. **bel* — сильний (ЭССЯ II, 188).

Композити: *Bolelut*, *Bolemir*, *Bolemysł* (Mal., 68); *Bolebor*, *Bolemost*, *Bolerad* (Sv., 70). Ойконімія: *Болячів*; Жт., 1400. *Bolaczow*; Київ — Умань; XVI–XVII ст. < антр. Боляк//Боляч. *Болехів*; I-Фр.; 1150 < антр. Болех. *Болковъ*; Київ — Тараща; 1501 < антр. Болко. *Болюховъ-хуторъ*; Липовець; 1917 < антр. Болюх. *Боляновичі*; Лв., 1392 < боляновичі < антр. Болян. Пор., *Болехівська Слобода*; Стрий; 1785–1788.

Bor* < псл. **borti* (boriti*) < іє. *Bher-*/ *bhor* — ударяти, колоти, різати, терти (ЕСУМ I, 234; ЭССЯ II, 202–209). Композити: *Vlaěibor*, *Bolebor*, *Domabor*, *Přebor*, *Želibor* (Sv., 71). Ойконімія: *Бордиковъ*; Житомир; 1471 < антр. Бордик. *Бординовъ*; Житомир; 1497 < антр. Бордин. *Бордюговъ*; Новоградволинський у.; 1911 < антр. Бордюг. *Борейковъ*; Житомирський у.; 1545 < антр. Борейко. *Борисенків*; См.; 1904. *Борисенковъ*; Миргородський у.; 1904. *Борисенковъ*; Миргородський у.; 1904. *Борисенковъ Лугъ*; Роменський у.; 1904 < антр. Борисенко. *Борисів*; Кв.; XVI — XVII ст. *Борисів*; Київська округа; 1926. *Борисів*; См.; 1946. *Борисів*; Тираспольський п-т, Херсон. губ.; 1826. *Борисів*; Хм., 1542. *Борисове*; Чрг.; 2011. *Борисовы*; Хорольський у.; 1904. *Borysyw*; Львів — Бібрка; 1544. *Borysyw*; Галичина — Добромиль; 1893 < антр. Борис. *Боричевъ*; двір Борича в давн. Києві; 852. *Боричів*; Тр.; 1946 < антр. Борич. *Борків*; Вн.; XV ст. *Borkow*; Луцьк — Дорогобуж; 1583. *Борково*; Ровенський у.; 1911 < антр. Борко. *Бороків*; Вн.;

1946. *Бороково*; Чорнобиль; **1765** < антр. Борок. *Борсків*; Вн.; **XVI – XVII ст.** < антр. Борско. *Борусів*; Лв.; **XVII–XVIII ст.** < антр. Борус. *Боруховъ*; Острог — Луцьк — Берестечко; **1577** < антр. Борух. *Боршовъ*; Волинь — Ковель; **1570** < антр. Борох//Борош. *Боратин*; Вл., **1563**. *Боратин*; Вл., **1552**. *Боратин*; Лв.; **1443**. *Боратин*; Рв.; **1545**. *Боратин Великий*; Вл.; **1911** < антр. Бората. *Борбин*; Рв.; **1545** < антр. Борба. *Борин*; Седнів — Чернігів; **1769**, **1765** < антр. Бора. *Бортятине*; Лв.; **1442** < антр. Бортята. *Борутине*; Жт.; **1946** < антр. Боругта. *Борятин*; Жт.; **1778**. *Борятин*; Лв.; **1625**. *Борятинъ Мал.*; Луцький у.; **1911** < антр. Борята. *Бориславъ*; Лв.; **1387**. *Бориславль*; Кв.?; **1151** < антр. Борислав. *Borischa*; Галичина; **1439** < антр. Бориха. *Боратичі*; Лв.; **1437** < боратичі < антр. Бората. *Borewicz(i)*; Коростень — с. Вичів?; **1609** < боревичі < антр. Бор(евич). *Бориничі*; Лв.; **1446** < бориничі < антр. Бор(инич). *Борисковичі*; Вл.; **1534** < борисковичі < антр. Бориск(ович). *Borysławycze*; Dr.; **1459** < бориславичі < антр. Борислав(ич). *Боровичи Б[ольшие]*; Ізяслав; **1591**. *Боровичи Малые*; Ізяслав; **1619**. *Боровичі*; Вл.; **1557**. *Боровичі*; См.; **1654**. *Боровичі*; Черкаси; **1644**. *Боровичі Нові*; Чрг.; **1673**. *Боровичі Старі*; Чрг.; **1523** < боровичі < антр. Бор(ович). *Борушковичі*; Любар — р. Деревичка; **1601** < борушковичі < антр. Борушк(ович). *Борчичі*; Самбір; **1616** < борчичі < антр. Борко. Пор., *Борисівський*; Кр.; **1787**. *Борисовский-Клиновець*; Острозький у.; **1911**. *Борисоглібской*; Кременчуцький пов.; **1799–1801**. *Борисоглібськ*; Зміївський пов. Слобідсько-Укр. губ.; **1826**. *Борівське*; Лг.; **1618**. *Борівське*; Пл.; **2011**; *Борівське*; Хр.; **1946**. *Борківський*, Тр., **1946**. *Борковський Майданъ*; Литинський у.; **1903**. *Борковской*; Козелецький пов.; **1787**. *Боровицкой при Глибокомъ озеръ*; Кременчуцький пов.; **1799–1801**. *Боровского*; Новоградволинський у.; **1911**. *Боровський*; Вн.; **1917**. *Борськ*; Вінницький пов.; **1592**.

Brat* < псл. *bratrъ*, *brать* < іє. **bher-*, **bhra* — нести, родити (ЕСУМ I, 246–247, ЕССЯ II, 238). Композити: *Malobratr*, *Bratromil*, *Bratroslava* (Sv., 71–72). Ойконімія: *Браталів Великий*; Жт.; **1581. *Браталів Малий*; Жт.; **1765** < антр. Братал(о). *Братишів*; І-Фр.; **1459** < антр. Братиш. *Браткошевъ*; Галичина; **1758** < антр. Браткош. *Братковичі*; Тисмениця; **1447**. *Братковичі*; Лв.; **1446**. *Братковичі*; Стрий; **1425** < братковичі < антр. Братк(ович). *Брацлавъ*; Вн.; **1362** < антр. Братислав. Пор., *Братъшковские*; Полтавський у.; **1904**. *Братське//Братський* (28 одиниць).

***Bud** < псл. *buditi* — каузатив від *bъdѣti* < іє. *bheudh* — не спати, пильнувати, охороняти, чекати, підстерігати (ЕСУМ I, 277–278, ЭССЯ III, 76–77). Композити: *Budihost*, *Budilov*, *Budimir*, *Bohobud*, *Radobud* (Sv., 72). Ойконімія: *Буданів*; Тр.; **1564** < антр. Будан. *Будилів*; І-Фр.; **XV ст.** *Будилів*; Тр.; **1946**. *Будилів*; Тр.; **1466** < антр. Будило. *Будків*; Вн.; **1946**. *Будків*; Пл.; **1946**. *Будьків*; Лв.; **1470** < антр. Будко. *Вибудів*; Тр.; **1649** < антр. Вибуд. *Будичани*; Жт.; **1946** < будичани < антр. Будич(ан). *Будятичі*; Вл.; **1368** < будятичі < антр. Будят(ич). *Будераж*; Рв.; **1583**. *Будераж*; Рв.; **1322**. *Будеражъ*; Дубенський; **1911**. *Будеражъ*; Дубенський; **1911** < антр. Будерад. *Будиголос*; Лв.; **1500** < антр. Будиголос. *Будимиля*; Рв.; **1577** < антр. Будимил. *Будомир*; Лв.; **1785–1788** < антр. Будимир. *Будымино*; Володимирволинський у.; **1911** < антр. Будима. *Будичинъ*; Чуднів — Житомир; **1765** < антр. Будича. Пор., *Budyń*, Тарнів, **1785–1788**; *Budzany*, Польща, **1893**.

***Vij** < псл. *viјati*, *viјv* < **boјv* < іє. **bhou* // **bhu* — буйно рости, бистрий, великий, сильний (ЕСУМ I, 314, ЭССЯ III, 84–85). Композити: *Vijinur*, *Vijislav*, *Vijan* (Sv., 72). Ойконімія: *Uiow*; Сокаль; **1406** < антр. Буй. *Буйбаровъ*; Херсонський у.; **1917** < антр. Буйбар. *Буйневъ*; Овруцький у.; **1911** < антр. Буйно. *Буянів*; Лв., **1649**. *Буяновъ*; Волинь — Володимир; **1452** < антр. Буян. *Буяни*; Вл.; **1455** < буяни < антр. Бу[й](а)н. *Буймер*; См.; **1946**. *Буймер*; См.; **1946**. *Буймеръ*; Житомирський; **1911** < антр. Буймер. Пор., *Буйне*; Рв.; **1946**. *Буйний*; Хрс.; **1946**. *Буяково*; Смоленськ; **1499**.

***Godъ** < псл. *godъ* < іє. **ghedh-* / *ghodh* — відповідний, стосовний, добрий (ЕСУМ I, 544–545). Композити: *Hodslav*, *Hodomysl*, *Godimir* (Sv., 75). Ойконімія: *Годилів*; Чрв.; **1946** < антр. Годило. *Годів*; Тр.; **1443** < антр. Годь. *Годунів*; Вр.; **1946**. *Годунова*; Херсонський у.; **1917** < антр. Годун. *Годовичі*; Вл.; **1543**. *Hodowicze*; Львів — Перемишль; **1396** < годовичі < антр. Год(ович). *Годомичі*; Вл.; **1527** < годомичі < антр. Годом(ич). *Годотемля*; Жт.; **1591**. *Годотемль*; Овруцький; **1911** < антр. Годотем?Пор., *Годвишня*; Лв.; **1568**. *Годыхскій*; Житомирський у.; **1911**. *Годыхскій-Лісьб*, Житомирський у.; **1911**.

***Gostъ** < псл. *gostъ* < іє. **ghostis* — чужинець (ЕСУМ I, 517). Композити: *Gościsław*, *Gościrad* (SSNO II/I, 178–181). Ойконімія: *Гостилів*; Стн.; **1946** < антр. Гостило. *Гостів*; І-Фр.; **1433**. *Hosczow*; Луцьк — Берестечко; **1577** < антр. Гость. *Гошани*; Лв.; **1426** < гошани < антр. Гош(ан). *Гостяничі*; Чернігів — р. Десна; **1160** < гостяничі < антр.

Гостян(ич). *Hoscisławice*; Добромуль; **1437** < гостиславичі < антр. Гостислав(ич). *Gostomel'*; Кв.; **1440** < антр. Гостомел. *Гоща*; Рв.; **1317. Гоща**; Рв.; **1564. Гоща**; Рв.; **1946** < антр. Гость. *Білогорща*; Лв.; **1356** < антр. Біл(о)+Гость. *Оргощь*; Чрг.; **1159** < антр. Ор+Гость. *Щодрогощь*; Волинь — Ратно; **1536** < антр. Ще(о)др(о)+Гость.

Deržъ* < псл. дъг'єти — тримати, володіти < іє. dheregh — тримати, міцний (ЕСУМ II, 39). Композити: Drěimir, Drěislav (Sv., 75). Ойконімія: *Держів*; Лв.; **1578 < антр. Держ(о).

Dědъ* < псл. dědъ — батько матері або батька; стара людина (ЕСУМ II, 86). Композити: Djedoslav, Dedovit, Bezděd (Sv., 74). Ойконімія: *Діденкове*; Дн.; **2011 < антр. Діденко. *Діділів*; Лв.; **1492** < антр. Дідило. *Дідів*; См.; **XVII ст. Дідів Яр**; Пл.; **1946. Дідова Долина**; Полтавський пов.; **1799—1801. Дідова Гора**; Хм.; **1911. Дідове**; Дн.; **2011. Дідово**; Стародубський пов.; **1799—1801** < антр. Дід. *Дідуховъ*; Овруцький; **1911** < антр. Дідух. *Дідовъ*; Київ — Житомир; **1595** < антр. Дид//Дід. *Дідичі*; Вл.; **1577** < дідичі < антр. Дід(ич). *Дідковичі*; Жт.; **1571. Дідковичі**; Чуднів; **1618** < дідковичі < антр. Дідк(ович). *Дідовичі*; Вл.; **1578. Дідовичі**; Жт.; **1597** < дідовичі < антр. Дід(ович). *Dzieduszycze*; Долина; **1457. Дідушичі Великі**; Лв.; **XVII—XVIII ст.** < дідушичі < антр. Дідуш(ич). *Дідошичі Малі*; Лв.; **1647** < дідошичі < антр. Дідош(ич). *Дідин*; Вл.; **1946. Дідине**; Рв.; **1946.** < антр. Діда. Пор., *Dzidowska*; Київщина; **1740. Дідківський**; Жашківський р-н; **1927**.

Dělъ* < псл. děliti — ділити < псл. *delъ — частина (ЕСУМ II, 90). Композити: Samoděl, Nediel, Nedil (Sv., 94). Ойконімія: *Дзяловъ*; Вн., Жмеринка; **1671 < антр. Дзял//Діл. *Дилів*; Київська округа; **1926** < антр. Дил//Діл. *Делева*; I-Фр.; **1618** < антр. Дел//Діл. *Делісве*; I-Фр.; **1427** < антр. Делій. *Ділятин*; I-Фр.; **1400** < антр. Ділята.

Dobrъ* < псл. dobrъ — відповідний, підходящий, корисний (ЕСУМ II, 98). Композити: Dobrodziej, Dobrigost, Dobroniega (SSNO I/III, 485—495); Dobřemil (Sv., 74). Ойконімія: *Dobrzechow*; Ruskie wojewodstwo; **1473 < антр. Добрех. *Добриднів*; Вр.; **1946** < антр. Добриден. *Добрилів*; Галичина — Болехів; **1649** < антр. Добрило. *Добринів*; I-Фр.; **1433** < антр. Добрин. *Добрів*; Рв.; **1946** < антр. Добр. *Доброгостів*; Лв.; **1521** < антр. Доброгост. *Доброжанове*; Од.; **1916** < антр. Доброжан. *Добротів*; I-Фр.; **1649. Добротове**; См.; **XVIII ст.** < антр. Доброт. *Добростани*; Лв.; **1396** < добростани < антр. Доброст(ан). *Добряни*; Лв.; **1441. Добряни**; Лв.; **1439. Добряни**; Лв.; **1375. Добряны**; Львів; **1714. Dobrzany**;

Броди?; **1439** < добряни < антр. Добр(ян). *Доброжаны*; Одеський у.; **1917** < доброжани < антр. Доброж(ан). *Доброщаны*; Хм., **1559** < доброщани < антр. Доброщан. *Dobrzelszczicze*; Дрогобич; **1448** < добрельчі < антр. Добрельч(ич). *Dobrutricze*; Львів — с. Білка, Острів; **1384** < добрутричі < антр. Добрутр(ич). *Добряничі*; Лв.; **1441** < добряничі < антр. Добрян(ич). *Dobrowodcze*; Галич; **1452** < антр. Доброводець. *Доброгорща*; Хм.; **1553**. *Dobrohost*; Галич; **1466** < антр. Доброгост. *Добромиль*; Др., **1374** < антр. Добромил. *Добромушль*; Тр.; **1893** < антр. Добромисл. *Добротвір*; Лв., **1465**. *Добротвір Старий*; Лв.; **2011** < антр. Добротвір. *Dobrotur*; Белз; **1531** < антр. Добротур. *Dobrcze*; Галицька земля; **1454** < антр. Добрець. *Добрин*; Хм.; **1583**. *Dobryn*; Львів — Дунаїв; **1386** < антр. Добра. *Добришин*; Зіньківський пов.; **1799–1801** < антр. Добриха. *Добросин* Лв.; **1618** < антр. Доброса. *Доброчин*; Лв.; **1578** < антр. Доброк(ч)а. *Добрушине*; Крм.; **2011** < антр. Добруха. *Добрятин*; Рв.; **1449** < антр. Добрята. *Добрячин*; Лв.; **2011** < антр. Добряк(ч)а. Пор., *Добродушний*; Мк.; **1917**. *Dobrochna*; Галич; **1438**. *Добровільний*; Зп.; **1946**. *Добровільний*; Зп.; **1946**. *Добровільний*; См.; **1946**. *Добраничевской*; Переяславський пов., **1787**. *Добранской*; Елисаветградський у.; **1917**. *Добржанскаго*; Одеський у.; **1917**. *Добржанская*; Турійськ — Володимир; **1765–1791**. *Добрынская-Гута*; Житомирський у.; **1911**. *Добринськ*; Вл.; **1570**. *Добровільське*; Мк.; **1878**. *Добровольского*; Аنانьївський у.; **1917**. *Добровольське*; Мк.; **1917**. *Добровольський*; Рв.; **1911**. *Добровольський*; Хрк.; **1946**. *Добровольчеське*; Зп.; **1946**. *Доброгірське*; Дн.; **1946**. *Доброгорская*; Зіньківський пов.; **1799–1801**. *Доброгорской*; Гадяцький пов.; **1799–1801**. *Добромисловский*; Зіньківський у.; **1904**. *Добронежской*; Новгород-Сіверський пов.; **1799–1801**. *Добросельского*; Житомирський у.; **1911**. *Добростанска Воля*; Городок — Львів; **1785–1788**. *Добротовской*; Глухівський пов.; **1799–1801**. *Добрянське*; Зк.; **1946**. *Добрянське*; См.; **1946**.

***Домъ** < псл. *doma* —дім (ЕСУМ II, 107–108). Композити: Domahost, Domamir, Domamysl (Sv., 74–75). Ойконімія: *Доманове*; Вл.; **1911** < антр. Доман. *Домотканів*; Чрг.; **XVII ст.** < антр. Домоткан. *Domahosticze*; Судова Вишня; **1437** < домагостиці < антр. Домагост(ич). *Domaniewice*; Теребовельський пов.; **1670** < доманевичі < антр. Доман(евич). *Domatyse*; Коростень — с. Білошиці; **1613** < доматічі < антр. Домат(ич). *Домаборь*; Галицька земля; **1433** < антр. Домабор. *Домажир*; Лв.; **1474** < антр. Домажир. *Домаморич*; Тр.; **1241** <

антр. Домамор(ич). *Домолоч*; Жт.; 1623 < антр. Домолот. *Доманинъ*; Ізяславський у.; 1911 < антр. Домана. Пор., *Доминскій*; Овруцький у.; 1911. *Домниковской*; Кременчуцький пов.; 1799–1801.

***Dorgъ** < псл. dorgъ — дорогий (ЕСУМ II, 112). Композити: Drahomil, Drahorad (Sv., 263). Ойконімія: *Дорогів*; I-Фр.; 1454 < антр. Дорог. *Дорожів Верхній*; Лв.; 1600. *Дорожів Нижній*; Dr.; 1855. *Dorożyw*; Львів — Дрогобич; 1323 < антр. Дорог(ж). *Драгасимів*; I-Фр.; XVII ст. < антр. Драгасим. *Драгово*; Зк.; 2011 < антр. Драг. *Dorohiniaczany*; Київ; 1531 < дорогиничани < антр. Дорогинич(ан). *Драгомирчани*; I-Фр.; 1378 < драгомирчани < антр. Драгомирч(ан). *Дорогинічі*; Вл.; 1546. *Дорогиничі*; Вл.; 1545 < дорогиничі < антр. Дорог(инич). *Dorohotycz(e)*; Ковель; 1502 < дороготичі < антр. Дорогот(ич). *Дрогобич*; Dr.; 1390 < антр. Дрогобит. *Дрогомишиль*; Лв.; 1497 < антр. Драгомисл. *Дровогівіже*; Лв.; 1356 < антр. Драговид. *Drogomirz*; Львів; 1651 < антр. Драгомир. Пор., *Dorohosne*; Київське воєвод.; 1602. *Дорогівськ(ый)*; (суч. н. Дорогиничі Локачівського р-ну Вл. обл.); 1250. *Дорогобужск.-Лісь*; Ровенський у.; 1911.

***Kanja** < псл. kaŋja — звуконаслідуване утворення, пов’язане з характером крику птаха (ЕСУМ II, 365; ЭССЯ IX, 142–143). Композити: Kanibor, Kanimir (Sv., 77). Ойконімія: *Каневъ* (Галицький); Тернопіль; 1758. *Канів*; Чрк.; 1144 < антр. Кањ. *Канівцеве*; Хрк.; 1750 < антр. Кањвець. *Каңсұс*; Рів — Бар; 1498 < каньчичі < антр. Кањч(ич). Пор., *Канівські*; 1957. *Канівской*; Золотоніський пов.; 1799–1801. *Канівське*; Зп.; 1957.

***Krajъ** < псл. *krajъ < псл. krojiti — кроїти, з первісним значенням — відрізок, межа, берег тощо (ЕСУМ III, 73). Композити: Krajislav, Dréikraj (Sv., 77). Ойконімія: *Країв*; Рв.; 1540 < антр. Край. *Крайниково*; Зк.; 2011 < антр. Крайник. Пор., *Крайшено*, на Віслі, 1455.

***Krasъ** < псл. krasa < псл. kresati — створювати, творити (ЕСУМ III, 76; ЭССЯ XII, 95–97). Композити: Krasomysl, Krasimir (Sv., 95). Ойконімія: *Красилів*; Хм.; 1444. *Красиловъ Лісь*; Бердичів; 1917 < антр. Красило. *Красів*; Вл.; 1539. *Красів*; Лв.; 1443. *Красів* Другий; Вл.; 1946 < антр. Крас. *Красіїв*; Тр.; 1464 < антр. Красій. *Красноїлів*; Стн.; 1946 < антр. Красноїл. *Красножоновъ*; Роменський у.; 1904 < антр. Красножон. *Краснощокове*; Дн.; 2011 < антр. Краснощок. *Красюковъ*; Біла Церква; 1784 < антр. Красюк. *Красляни*; Чрг.; XVII ст. < красляни < антр. Крас(ян). *Красятичі*; Кв.; 1640 < красятичі < антр. Красят(ич).

Красильно; Дубенський у.; **1911.** *Красна\|Красне\| Красний* (ще 125 аналогічних назв). **Красичин;** Лв.; **1691** < антр. Красик(а)//Красич(а). **Красіне;** Дн.; **2011** < антр. Крас(я). **Красулин;** См., **1946.** *Красулинъ;* Роменський у.; **1904** < антр. Красула. **Крашаницин;** Хрк.; **1946** < антр. Крашаниця. Пор., **Красивський;** Хрк.; **1946.** *Красилівське;* Жт.; **1890.** **Красиловская;** Козелецький пов.; **1799–1801.** *Красківське;* Чрг.; **1783.** **Красковский;** Чернігівський пов.; **1799–1801.** *Красковский;* Чернігів — Любеч; **1765.** *Краслянский;* Прилуцький пов.; **1799–1801.** *Красногорновский;* Сосницький пов.; **1799–1801.** *Красногорский;* Мглин; **XVII–XVIII ст.** *Красногорской;* Гадяцький пов.; **1799–1801.** *Краснойльськ;* Чрв., **1696.** *Красной Задесятовской;* Стародубський пов.; **1799–1801.** **Краснокутськ;** Хрк.; **1820.** *Краснолуцький;* Лг.; **1946.** *Краснолобецьк;* Хрс., Калінінський; **1946.** *Краснолобецьк;* Хрс.; **1946.** *Краснопавлівське;* Хрк.; **1939.** *Красно-Павлівський;* Хрк.; **1946.** *Красно-Павлівський;* Хрк.; **1946.** *Красноперекопськ;* Крм.; **1972.** *Краснотильська;* Дн., **1946.** **Краснopolський;** Овруцький у.; **1911.** *Красноріченське;* Лг.; **1946.** *Красносельское;* Луцьк; **1574.** *Красносільське;* Хрс.; **1876.** *Красносільське;* Крм.; **1972.** *Красносільське;* Крм.; **1972.** *Красносільське;* Чрг.; **2011.** **Краснохижинской;** Городицький пов.; **1787.** *Краснохижинской;* Золотоніський пов.; **1799–1801.** *Красноярськ//Красноярське* (9 одиниць). **Краснянський;** Хрс.; **1917.** *Красовского;* Єлисаветградський у.; **1917.** **Красовського;** Київська округа; **1926.** *Крашевское;* Чернігів; **1723.** Пор., **Crassne,** Польща, **1499.**

***Кгучъ** < сл. *krītъ — кривий, вигнутий < ie. * (s)ker — вигнати, кривити, крутити (ЕСУМ III, 88; ЭССЯ XII, 171–174). Композити: Krīvosъd, Krivognjat (Sv., 77). Ойконімія: **Кривенкове;** См.; **1946.** *Кривенковъ;* Хорольський у.; **1904** < антр. Кривенко. **Кривобокове;** Дн.; **2011.** *Кривобоковъ;* Зіньківський у.; **1904** < антр. Кривобок. **Кривогузів;** См.; **1904** < антр. Кривогуз. **Кривоносове;** Дн.; **2011** < антр. Кривонос. **Криворотькова Балка;** Зіньківський у.; **1904** < антр. Криворотко. **Криворучків;** Пл.; **1904** < антр. Криворучко. **Кривцове;** Крм.; **2011.** *Кривцовъ;* Хорольський у.; **1904** < антр. Кривець. **Кривичі;** Лв.; **1453.** *Кривичі;* Рв.; **1552.** *Kriwicze;* Більшівці — р. Нараївка; **1421.** *Krzywicze;* Перемишль; **1509.** *Кривичи;* Ковель; **1570.** *Кривичі Великі;* Лв.; **1785–1788.** *Кривичі Мали;* Лв.; **1785–1788** < кривичі < антр. Крив(ич). **Кривче;** Кам'янець, суч. Кривчик; **XVII ст.** *Кривче;* Тр.; **1480.** *Кривче;* Тр.; **1946.** *Krzyszczе;* Львівська земля; **1589.** *Кривче*

Нижнє; Тр.; 1480 < антр. Кривець. *Кривин Новий*; Хм.; 1602. *Кривин Старий*; Хм.; 1542 < антр. Крива. *Кривлин*; Вл.; 1630 < антр. Кривла. *Кривотин*; Жт.; 1687. *Кривотин Малий*; Жт.; 1709 < антр. Кривота. *Кривошинъ*; Хорольський у.; 1904 < антр. Кривоша. *Кривулинъ*; Хорольський у.; 1904 < антр. Кривула. Пор., *Кривня*; І-Фр.; XVII ст. *Кривальская-Гута*; Новоградволинський у.; 1911. *Кривецьке*; Вн., Чечельницький; 1765–1791. *Кривицьке*; Чрг.; 1610. *Кривичскій*; Ровенський; 1911. *Кривобоковской*; Голтвянський пов.; 1787. *Кривобоковской*; Кременчуцький пов.; 1799–1801. *Кривовільська*; К-П.; 1946. *Криворізьке*; Дн.; 1946. *Криворудецькой*; Кременчуцький пов.; 1799–1801. *Криворудський*; Хорольський пов.; 1799–1801. *Криворучковской*; Кременчуцький пов.; 1799–1801. *Кривошиевський*; Стародубський; 1779–1781. *Кривошиеницькі Хутора*; Вінницький у.; 1903. *Кривське*; Вл.; 1946. *Кривушин-скій*; Топальська сотня; XVII–XVIII ст.

**Kvasъ* < псл. *kvasъ* < псл. *kysnaти* — киснути < іє. *kuatso* — сир (ЕСУМ II, 416, 438). Композити: *Stratikvas*, *Nakvasa* (Sv., 95). Ойконімія: *Квасилів*; Рв.; 1470. *Квасилів Другий*; Рв.; 1946. *Квасилів Перший*; Рв., 1946. *Квасиловъ-чешский*; Ровенський у.; 1911 < антр. Квасило. *Квасів*; Вл.; 1513. *Квасів*; Житомирський пов.; 1618. *Квасів*; Лв.; 1946. *Квасово*; Зк.; 1891. *Квасовъ-Лугъ*; Київ; 1917 < антр. Квас. *Квашин*; Кр.; 1946. *Квашине*; Дц.; 2011 < антр. Кваша. *Квашкинъ*; Роменський у.; 1904 < антр. Квашка.

**Kvitъ* < псл. *kѣть* / *светъ* < **kvoitъ* < *kvisti* / *cvisti* — цвісти (ЕСУМ II, 418). Композити: *Cvjetimir*, *Květoň* (Sv., 95). Ойконімія: *Kwiatyw*; Львівська земля; 1562 < антр. Квіл. *Квітів*; Од.; 1946 < антр. Квіт. *Цвітко-ве*; Зп.; 1920 < антр. Цвіток. *Цвітів*; См.; 1946. *Цвітова*; І-Фр.; 2011. *Цвітова*; Тр.; 2011. *Цвітове*; Пл.; 2011 < антр. Цвіт. *Квітинъ*; Ровно — Волинь; 1778 < антр. Квіт. *Квіткінъ*; Миргородський у.; 1904 < антр. Квітка. Пор., *Цвітне*; Кр.; 1789. *Цвіточне*; Крм.; 1972. *Цвіточний*; Зп.; 1946. *Квятонь*, Польща, 1934.

**Maľъ* < псл. *maľъ* < іє. * *mol* / *melo* — малий (ЕСУМ III, 371; Ф II, 564). Композити: *Malomir*, *Malhost*, *Malomysl* (Sv., 78). Ойконімія: *Малахове*; Мк.; 2011. *Малахове*; Хрк.; 1901. *Малаховъ I и II*; Тираспольський у.; 1917 < антр. Малах. *Малашковъ*; Овруцький у.; 1911 < антр. Малашко. *Малів*; Тр.; 1480. *Малеве*; Рв.; 1430 < антр. Мал. *Маленковъ*; Хорольський у.; 1904 < антр. Маленко. *Малехів*; Др.; XVII–XVIII ст.

Малехів; Лв.; 1392 < антр. Малех. *Малешово*; Овруч; XVI–XVIII ст. < антр. Малеш//Малех. *Маликовъ*; Миргородський у.; 1904 < антр. Малик. *Малишево*; Константиноградський у.; 1904. *Малышевъ*; Миргородський у.; 1799–1801 < антр. Малиш. *Малиевъ*; Роменський у.; 1904. *Малиєве*; Дн.; 2011. *Малиївъ*; Роменський у.; 1904 < антр. Малій. *Малково*; Володимирволинський у.; 1911 < антр. Малко. *Малнів*; Лв.; 1491 < антр. Мално. *Мальків*; Вл.; 1946 < антр. Малько. *Malogoszcz*; Львів; 1433 < антр. Малогост. *Мальча*; Чрг.; 1946 < антр. Малець. *Malewicz*; Олевська волость; 1599 < малевичі < антр. Мал(евич). *Malechowicze*; Львівський пов.; 1444 < малеховичі < антр. Малех(ович). *Малечковичі*; Лв.; 1440 < малечковичі < антр. Малечк(ович). *Малиничі*; Хм.; 1469 < малиничі < антр. Мал(инич). *Malyschicze*; Львівський пов.; 1469 < малишичі < антр. Малиш(ич). *Malkowicze*; Коростень — Овруч; 1600 < малковичі < антр. Малк(ович). *Malomolnicze*; Хмельницький; 1565 < маломолничі < антр. Маломолн(ич). *Мальговичі*; Др.; 1469 < мальговичі < антр. Малъг(ович). *Мальчици*; Львів; 1407. *Мальчици Великі*; Львів; 1785–1788. *Мальчици Малі*; Оброшин — Львів; 1785–1788 < мальчиці < антр. Мальч(ич). *Малашинъ*; Ровенський у.; 1911 < антр. Малаха. *Малижине*; Хрк.; 1946 < антр. Малига//Малижа. *Малижине*; Чрг.; 1946 < антр. Малика. *Малин*; Жт.; 1596. *Малин*; Рв.; 1415. *Малин*; Рв.; 1911 < антр. Мала. *Маличина Гребля*; Чрг.; 2011 < антр. Малика//Малича. *Малотинъ*; Переяславська земля; 1139 < антр. Малота. *Малушине*; См.; 2011 < антр. Малуха//Малуша. *Малявино*; Херсонський у.; 1917 < антр. Малява. *Малятин*; Рв.; 1570 < антр. Малята. Пор., *Малаховской*; Тираспольський у.; 1917. *Малашевское*; Одеський у.; 1917. *Маліївской*; Золотоніський пов.; 1799–1801. *Малеревской*; Хорольський пов.; 1799–1801. *Малетинской*; Київський пов.; 1787. *Малецькаго*; Ізяславський у.; 1911. *Малиевской*; Золотоніський пов.; 1787. *Малинские*; Полтавський у.; 1904. *Малинськ*; Рв.; 1946. *Малинська Слобідка*; Чрг.; 1946. *Малинський*; Пл.; 1946. *Маліївского*; Ізяславський у.; 1911. *Маліївське*; Дн.; 2011. *Malinowska*; Мостиська; 1680. *Малнівська Воля*; Лв.; 1671. *Малотинской*; Пирятинський пов.; 1787. *Малыївське*; Хрк.; 1946. *Мальчевське*; Кр.; 1946.

**Mana* < псл. maniti — манити (ЕСУМ III, 382–383). Композити: *Manislav*, *Nemaňa* (Sv., 78). Ойконімія: *Манаїв*; Тр.; 1483 < антр. Манай. *Manaszców*; Київське воєводство; 1600 < антр. Манащ? *Маневе*; Тр.; 1911. *Маневъ*; Роменський у.; 1904 < антр. Ман. *Манилів*; Київ-

ська округа; **1926** < антр. Манило. *Maniyw Nowy*; Волинь — Кременець; **1463**. *Maniyw Stary*; Волинь — Кременець; **1463** < антр. Мань. *Мануховъ*; Зіньківський у.; **1904** < антр. Манух. *Манцевы*; Кобеляцький у.; **1904** < антр. Манцьо. *Маняновъ*; Вінниця; **1765** < антр. Манян. *Маньків*; Вл.; **1649**. *Маньковъ*; Умань; **1768** < антр. Манько. *Маневичи*; Вл.; **1946**. *Маневичи*; Вл.; **1543** < маневичі < антр. Ман(евич). *Манковичи*; Кам'янець; **1563** < манковичі < антр. Манк(ович). *Манчичи*; См.; **1946**. *Мансузе*; Острожець; **1787** < манчичі < антр. Манч(ич). *Манчин*; Хм.; **1569** < антр. Манака//Манача. *Мантин*; Рв.; **1577** < антр. Манта. *Манятин*; Хм.; **1778** < антр. Манята.

***Меть** // Меćь < псл. metati < іє. *met — міряти, кидати (ЕСУМ III, 448–449); Ф II, 614). Композити: Miecisław (Sv., 95). Ойконімія: *Метків*; Рв.; **1911** < антр. Метко. *Мечищів*; Тр.; **1535** < антр. *Мечиш?*. *Meszytow*; Збараж; **1463** < антр. Мечит. *Мечислав*; Вл.; **1946** < антр. Мечислав. Пор., *Мечевский*; Прилуцький пов.; **1799–1801**. *Мечиславовъ-Борятинскій*; Луцький у.; **1911**. *Мечислав-Пітовський*; Луцький у.; **1911**.

***Milъ** < псл. miľ — милий < іє. *meil — ладний, м'який, пов'язане з *mei-r — м'який, мирний (ЕСУМ, III, 460; Ф II, 622). Композити: Milohost, Miloslav, Dobromil (Sv., 79). Ойконімія: *Милашенкове*; Пл.; **1904** < антр. Милашенко. *Милів*; Тр.; **1946**. *Милів*; См.; **1946** < антр. Мил. *Милодановы*, Кобеляцький у.; **1904** < антр. Милодан. *Милорадове*; Пл.; **1904** < антр. Милорад. *Милостів*; Рв.; **1577** < антр. Милість. *Милочевъ*; Овруч; **1600** < антр. Милок//Милок. *Mylcew*; Брацлавське воєводство; **1606** < антр. Милцьо. *Миляновъ*; Волинь; **1606** < антр. Милян. *Миляшевъ*; Луцький у.; **1911** < антр. Миляш. *Мильченковъ*; Зіньківський у.; **1904** < антр. Мильченко. *Milanow*; Поділля; **1502** < антр. Милян. *Miłosław*; Київська земля; *кін.XVI ст.* < антр. Милослав. *Миленичи*; Любар; **1721** < миленичі < антр. Милен(ич). *Miłowice*; Олика; **1571** < миловічі < антр. Мил(ович). *Милославичи*; Київ — на Дніпрі; **1300** < милославичі < антр. Милослав(ич). *Милошовичі*; Лв.; **1443** < милошовичі < антр. Милош(ович). *Миляновичі*; Вл.; **1404** < миляновичі < антр. Милян(ович). *Милятичи*; Лв.; **1446** < милятичі < антр. Милят(ич). *Мильчици*; Судова Вишня; **1425** < мильчиці < антр. Мильч(ич). *Миленина*; Херсонський у.; **1917** < антр. Милена. *Милотинъ*; Луцьк — Волинь; **1596** < антр. Милота. *Милушин*; Вл.; **1946**. *Милушине*; См.; **1946** < антр. Милуша//Милуха. *Милятин*; Вл.; **1547**.

Милятин; Лв.; 1593. *Милятин*; Рв.; 1946. *Милятин*; Рв.; 1464. *Милятин Новий*; Лв.; XVII–XVIII ст. *Милятин Старий*; Лв.; 1431. *Milatyn*; Київ — Бердичів; 1618 < антр. Милята. Пор., *Мільно*; Золочів — Броди; 1617. *Милевского*; Новоградволинський; 1911. *Миловской*; Прилуцький пов.; 1799–1801. *Милошковской*; Миргородський пов.; 1787. *Мильнівський*; Тр.; 1946. *Мильськ*; Вл.; 1150. *Мыльскъ Новый*; Рівне; 1765–1791.

**Mirъ* < сл. *mīgъ* — мир, згода < іє. * *mei-(mi-)* — ласкавий, милий (ЕСУМ III, 463; Ф II, 626). Композити: *Bolemir*, *Vojmir* (Sv., 79–81). Ойконімія: *Миргородецъ*; Гадяцький у.; 1904 < антр. Миргородець. *Mirio*; Лв.; 1494 < антр. Мир. *Mirkio*; Вл.; 1449 < антр. Мирко. *Mirkotanovъ*; Роменський у.; 1904 < антр. Миркотан. *Mirnovъ*; Володимирволинський у.; 1911 < антр. Мирн(ий). *Mirkовичi*; Луцький пов.; 1545 < мирковичі < антр. Мирк(ович). *Mirovichi*; Вл.; 1478 < мировичі < антр. Мир(ович). *Mirczpusze*; Поділля; 1469 < мирчничі < антр. Мирчн(ич). *Mirча*; Жт.; 1778 < антр. Мирець. *Lubomir*; Київська земля; 1622 < антр. Любомир. *Tumipr*; I-Фр.; 1443 < антр. Тумир. *Ushomir*; Жт., XVI ст. < антр. Ушомир. *Xotimir*; I-Фр.; 1443. *Xutomipr*; Вл.; 1946 < антр. Хотимир. *Mirin*; Вл.; 1587 < антр. Мира. *Mirotin*; Од.; 1946. *Mirotin*; Рв.; 1569 < антр. Мирота. *Mirutin*; Хм.; 1583 < антр. Мирута. Пор., *Mirna Dolina*; Дц.; 2011. *Мирная*; Новоградволинський у.; 1911. *Mirne\|Mirnii* (ще 47 аналогічних назв). *Mirolubne*; Зп.; 1946. *Mirolubne*; Хм.; 2011. *Mirahivska*; 1770. *Mirgorodskie*; Кобеляцький у.; 1904. *Mirgorodskii*; Лубенський у.; 1904. *Mirinskaya-Rudka*; Ковельський; 1911. *Мировской (или Крисковской)*; Новгород-Сіверський пов.; 1799–1801. *Мироновский Разумовского*; Роменський пов.; 1799–1801. *Миропольське*; См.; 2011. *Мирславьское*; Кв.; 1151. *Mirocьke*; Кв.; 1765–1791. *Mirskye*; Вр.; 1946. *Mirskye*; Зп.; 1946. *Mirskyi*; См.; 1946.

**Mysль* < сл. *myslb* < іє. * *mtn* — думати (ЕСУМ III, 466; Ф III, 25). Композити: *Myslibor*, *Krasomysl* (Sv., 81). Ойконімія: *Мисливъ*; I-Фр.; 1649. *Мислова*; Тр.; 1629. *Мислова*; Хм.; 2011 < антр. Мисел//Мисло. *Мишлятичi*; Лв.; 1442 < Мишлятичі < антр. Ми(с)шлят(ич). *Dobromishль*; Тр.; 1893. *Дрогомишль*; Лв.; 1497 < антр. Добромисл. *Здомишель*; Вл.; 1405 < антр. Здомисл. *Ivanomisль*; Вл.; 1946 < антр. Іваномисл. *Перемишель*; Хм.; 1455 < антр. Перемисл. *Radomisль*; Вл.; 1545. *Радомишль*; 1150 < антр. Радомисл. *Мыслинъ*; Луцький пов.;

1545 < антр. Мисла. *Мислятин*; Хм.; **1543** < антр. Мислята. Пор., **Мыслинского**; АナンЬІВСЬКИЙ у.; **1917**.

***Могъ** // Мегъ < псл. тогъ / тегъ —смерть, пошестъ < псл. *тегти < іє. * mor- / met — смерть, мерти (ЕСУМ III, 510–511; Ф II, 651). Композити: Morzysław (Sv., 95). Ойконімія: *Moranicze*; Яворів; **1470** < мораничі < антр. Моран(ич). *Морислав*; Зп.; **1946** < антр. Морислав. *Moratin*; Белз; **1578** < антр. Мората. *Морулинъ*; Київ — Черкаси; **XVI ст.** < антр. Морула. *Моршин*; Лв.; **1482** < антр. Морша. *Мориново*; Одеський у.; **1917** < антр. Морин. Пор., *Морівськ*; Чрг.; **1154**.

***Муть** < псл. *mătiți — мутити, ітератив до *măsti (*<mătti) (ЕСУМ III, 541–542; Ф III, 18). Mutimir, Mutiěir (Sv., 81). Композити: Mutimir, Mutiěir (Sv., 81). Ойконімія: *Мутичів*; Чрг.; **1765** < антр. Мутич. *Мутижиръ*; Кв., **1162** < антр. Мутижир. *Мутин*; См.; **XVII ст.** < антр. Мута. Пор., *Мутішинская*; Київ; **1517**. *Мутковскихъ*; Єлисаветградський у.; **1917**.

***Мъпъ** < псл. тъпѣти — думати, гадати, знати < іє. * men — думати, мислити (ЕСУМ III, 490; Ф II, 633). Композити: Mnislav, Mnetěch (Sv., 95). Ойконімія: *Мніхів*; Київська округа; **1917** < антр. Мніх. *Мньов*; Чрг., **XVI ст.** < антр. Мень. *Мнишин*; Рв.; **1569** < антр. Мниха.

***Мъсть** < псл. тъстити — мстити < іє. *meit(h) — змінювати (ЕСУМ III, 528–529; Ф II, 608). Композити: Mstibor, Mstislav, Bohumasta (Sv., 81). Ойконімія: *Мистичі*; Лв.; **1462** < мистичі < антр. Мист(ич). *Мъстиславль*; **1147** < антр. Мстислав. *Мстишин*; Вл.; **1547**. *Мстишин Малий*; Вл.; **1946**. *Мстишинъ*; Луцький у.; **1911** < антр. Мстиха. *Імстичово*; Зк.; **1400** < антр. Імст(ич). Пор., *Мстібоговъ*, Білорусь, **1475**.

Биокремлено 34 корені (*Ber // Br(a), *Byt, *Blag, *Blud, *Boh, *Bolv, *Bor, *Brat, *Bud, *Vuј, *Godъ, *Gostъ, *Derěbъ, *Dѣlъ, *Dѣdъ, *Dobгъ, *Domъ, *Dorgъ, *Kanja, *Krajъ, *Krasъ, *Kryvъ, *Kvasъ, *Kvitъ, *Malъ, *Manа, *Metъ // Meсь, *Milъ, *Mirъ, *Myslъ, *Mogъ // Mегъ, *Mutъ, *Mъпъ, *Mъсть), які засвідчені і в слов'янській антропонімії, і в архаїчній ойконімії України. Усі вони є складовими композитних спільнослов'янських імен. Биокремлені власні назви людей із архаїчних типів ойконімії України поповнили загальнослов'янський антропонімікон.

Список використаної літератури

1. Купчинский О. А. Древнейшие славянские топонимические типы и некоторые вопросы расселения восточных славян / О. А. Купчинский // Славянские древности: Этногенез, материальная культура Древней Руси: Сб. науч. тр. — К.: Наукова думка, 1980. — С.45–72.
2. Попов А. И. Следы времен минувших. Из истории географических названий Ленинградской, Псковской и Новгородской областей / А. И. Попов. — Ленинград: Наука, 1981. — 206 с.

Джерела та їх скорочення

ЕДУАТУ — Електронний довідник. Україна. Адміністративно-територіальний устрій. <http://gska2.rada.gov.ua/pls/z7502/a002>

ЕСУМ — Етимологічний словник української мови : у 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. — К. : Наукова думка, 1983. — Т. 1. — 632 с. ; 1985. — Т. 2. — 570 с. ; 1989. — Т. 3. — 648 с. ; 2006. — Т. V. — 704 с.

Ж — Жерела до історії України-Руси / Ком. Археогр. Наук. Т-ва ім. Шевченка. — Львів : Накл. Наук. Т-ва ім. Шевченка, 1895–1900. — Т. 1–3 ; Львів, 1903. — Т. 7.

ЗРКЛУ — Зародження робітничого класу на Україні. Середина XVIII ст.–1861р.: [зб. док. і мат.] / упоряд. В. П. Баран, М. І. Бутич, І. І. Глизь. — К.: Наукова думка, 1982. — 493 с.

ЛШ — Шематизм гр. кат. духовенства Львівської архієпархії на рік 1931/32. — Львів, 1931. — Річник LXXVI. — 336 с.

Скоциляс — Скоциляс І. Генеральні візитації Київської унійної метрополії XVII–XVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам’янецька єпархія. Т.2: Протоколи генеральних візитацій. — Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2004. — 512с.

Ф. — Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / Макс Фасмер. — М. : Прогресс, 1986. — Т. 1. — 573 с. ; 1986. — Т. 2. — 671 с. ; 1987. — Т. 3. — 830 с. ; 1987. — Т. 4. — 860 с.

ЦДІАЛ — Центральний державний історичний архів України у Львові.

ЭССЯ — Этимологический словарь славянских языков : Праслав. лекс. фонд / под. ред. О. Н. Трубачева. — М., 1974–2005. — Вып. 1–32.

AGZ — Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie / wyd. L. Tatomir, F. X. Liske, A. Prochaska. — Lwów: Nakł. T-wa Naukowego, 1865–1935. — Т. 1–20.

Mal. — Malec M. Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych / M. Malec // Pracy onomastyczne. — Warszawa, 1971. — № 17. — 186 s.

SORG — Special orts repertorium vom Galizien. Neubearbeitung auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung von 31 Dezember 1890. — Wien : A. Hölder, 1893. — 816 s.

SSNO — Słownik staropolskich nazw osobowych/ pod red. W. Taszyckiego. — Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk, 1965–1978. — T. I–V.

Sv. — Svoboda J. Staročeské osobní jména a názvy původem/ J. Svoboda. — Praha, 1964. — 320 s.

ŽDz — Žródła dziejowe. — Warszawa : Skład główny w księgarni Gebethnera i Wolffa, 1877–1894. — T. 5–22.

Купчинская З. О.

кандидат филологических наук

доцент кафедры украинского языка

Львовского национального университета им. И. Франко

e-mail: kirkhynska@gmail.com

ДЕАНТРОПОНИМНАЯ АРХАИЧЕСКАЯ ОЙКОНИМИЯ УКРАИНЫ: ОТКОМПОЗИТЫ

Резюме

Статья посвящена анализу откомпозитной ойкономии Украины, которая представлена в основном несколькими общеславянскими типами (посессивные названия (на *-jь-, *-iпъ, *-oвъ/-eвъ), патронимные названия (на *-iти), родовые названия (на *-i). Выделение антропонимов с архаической ойкономии — методически сложное задание. Антропонимный материал, скрытый в ойкономии, свидетельствует о древности таких онимных образований, общем славянском происхождении большинства из них, о целности славянской тенденции в формировании онимов, о единстве ареалов не только ойкономии, но и антропонимии.

Ключевые слова: деантропонимная ойкономия, общеславянские типы ойкономов, откомпозиты, антропонимия.

Kupchynska Z.

Ph.D., Associate Professor

The Ukrainian-language department

Ivan Franko National University of Lviv

e-mail: kupchynska@gmail.com

DEANTHROPONYMIC ARCHAIC PLACE NAMES OF UKRAINE: DECOMPOSITES

Abstract

The article dwells on the analysis of the ukrainian place names which derived from anthroponyms are sequently represented mainly by several All-Slavonic types (possessive names (-jb-, *-inъ, *овъ/-евъ), patronymic names (*-itъ), defamily names (*-i). Selection of the old anthroponyms from archaic place names is a difficult methodical task. Anthroponymic material hidden in place names indicates of the facts that such name-formations are old, most of them are of the common Slavonic origin, All-Slavonic tendencies in name-formation, common areas of both place names and anthroponyms.*

Key words: deanthroponymic place names, All-Slavonic types of place names, decomposites, anthroponymy.

Надійшла до редакції 08.06.2015

УДК 811.161.2'373.21

Г. І. Лазаренко

асистент кафедри української філології і культури

Донецького національного університету (м. Вінниця)

e-mail: g.lazaren@yandex.ua

ОСОБЛИВОСТІ НАЙМЕНУВАННЯ ПРАВОСЛАВНИХ ХРАМІВ ДОНЕЧЧИНИ

У статті досліджуються особливості розвитку еклезіонімної системи Донеччини. Аналізуються мотиви номінації та процес утворення назв православних храмів цього регіону. Пропонуються класифікації еклезіонімів за характером агіоантропонімного, еортонімного та іконімного компонента. Вивчаються структурно-семантичні типи еклезіонімів.

Ключові слова: еклезіонімна система, еклезіонім, агіоантропонім, еортонім, іконім.